proposed to be classified into extremist acts themselves, that is, extremist crimes in the narrow sense and crimes related to extremism, directly related to extremist activities, but not extremist acts.

It is concluded that the system of extremist crimes is composed not only of extremist acts themselves, but also crimes that ensure the implementation of extremist activities and are directly related to it. In order to ensure a systemic counteraction to extremism, extremist crimes in the broad sense include not only extremist acts themselves – crimes provided for by the Criminal Code of Ukraine committed from extremist motives (purposes), but also crimes that ensure the implementation of extremist activity and are directly related to it. It is worth taking into account that terrorist crimes and «separatist» crimes are covered by the concept of «extremist crimes». Extremist crimes should be divided into political, national, religious, economic and environmental.

Key words: extremism, extremist crimes, extremist activity, classification.

DOI: 10.36695/2219-5521.2.2020.76

УДК 343.3/.7

О.В. ВАЩУК

Олена Володимирівна Ващук, аспірантка Київського університету права НАН України*

ORCID: 0000-0001-8194-6671

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ АУДИТОРОМ ЯК СПЕЦІАЛЬНИМ СУБ'ЄКТОМ ЗЛОЧИНУ

Постановка проблеми. Криміналізація суспільно небезпечних діянь, які об'єктивно існують у суспільстві, безумовно, відіграє фундаментальну роль серед засобів впливу на злочинність. Питання реалізації державної політики щодо протидії злочинності, зокрема у сфері господарської діяльності, в умовах побудови в Україні громадянського суспільства і правової держави, стають особливо актуальними та отримують підвищену увагу як з боку громадян нашої держави, так і з боку численних міжнародних антикорупційних організацій. Саме тому в сучасних умовах актуальним стає питання кримінальної відповідальності аудитора як спеціального суб'єкта злочину.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правове регулювання аудиторської діяльності досліджували у своїх роботах такі науковці, як: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, В.М. Дереконь, Н.І. Дорош, Д.М. Жерліцин, Л.Л. Кінашук, Т.В. Куреза, О.А. Петрик, В.Є. Труш, В.Я. Савченко, Л.А. Савченко, Б.Ф. Усач та інші.

Метою статті є визначення поняття професійних аудиторських злочинів та виділення їх серед злочинів, які передбачені у законодавстві України про кримінальну відповідальність, з урахуванням специфіки суб'єкта їх вчинення.

Виклад основного матеріалу. Господарський кодекс України (далі – ГК) визначає аудит фінансової звітності як аудиторську послугу з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам (ст. 363)¹.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у здійсненні перевірки та аналізу фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку та достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю (ст. 363 ГК)².

Таким чином, державний аудит є різновидом державного фінансового контролю, який захищає інтереси держави та здійснює контроль за використанням державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, а недержавний аудит являє собою аудиторську послугу з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності, яка призначена для захисту інтересів суб'єктів господарської діяльності.

До основних особливостей недержавного аудиту слід віднести:

1) аудиторський звіт щодо фінансової звітності, який використовується переважно клієнтами, зменшує їх ризики прийняття неправильних рішень при його використанні. Тобто приймаючи рішення на основі фінансової звітності, особа може бути впевнена в її достовірності. Така інформація необхідна і власнику суб'єкта господарювання, оскільки дає оцінку фінансового стану його діяльності та діям працівників;

2) аудит не лише виявляє порушення в діяльності, а й надає допомогу щодо їх усунення. Нерідко аудит проводять перед плановою перевіркою органів державного фінансового контролю з метою уникнення фактів виявлення правопорушень та накладення штрафів;

3) аудитор працює на договірних засадах з клієнтом, а тому має відповідні зобов'язання перед ним, і у випадку їх невиконання або неналежного виконання несе насамперед цивільно-правову відповідальність. Ці відносини виникають на договірних засадах з можливістю вибору замовником аудитора чи аудиторської

фірми. У договорі важливо чітко прописати відповідальність аудитора за виконання ним роботи, що спростить стягнення шкоди, заподіяної недобросовісним та неякісним проведенням аудиторської послуги;

4) при аудиті необхідно самостійно оплачувати послуги аудиторів, що включаються у валові витрати та собівартість продукції, а в кінцевому результаті оплачуються покупцем товарів і послуг;

5) аудитор складає звіт, у якому надає рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та порушень. Він відповідає за достовірність аудиторського звіту, який є офіційним документом і може за необхідності бути поданий у відповідні органи або наданий для ознайомлення інвесторам, контрагентам, іншим користувачам.

Закон України «Про Рахункову палату» зазначає, що Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (ст. 1)³.

Держаудитслужбу було утворено у 2015 р. відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 868 «Про утворення Державної аудиторської служби України»⁴.

Згідно з Положенням про Державну аудиторську службу України, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43, Держаудитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю⁵.

Таким чином, Рахункова палата та Держаудитслужба є суб'єктами державного фінансового аудиту, які здійснюють контроль за використанням державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, а незалежні аудитори та аудиторські фірми – суб'єктами аудиту фінансової звітності, які захищають інтереси суб'єктів фінансово-господарської діяльності та інтереси держави.

Аудиторські правовідносини характеризуються наявністю складної та багаторівневої суб'єктної системи, яку слід розглянути більш детально.

Насамперед це відносини між державою та аудиторською системою. Особливістю даних правовідносин є те, що держава виступає в ролі суб'єкта, наділеного владними повноваженнями щодо створення та правової регламентації інституту аудиту, у тому числі щодо сприяння реалізації основних принципів аудиту – незалежності, об'єктивності, професійності.

У якості другої сторони цих відносин виступає аудиторська система в цілому, як самостійне формування, що має свою внутрішню структурну організацію. Основним інструментом регулювання відносин даного рівня є імперативна норма права.

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII (далі – Закон про аудит) зазначає, що Аудиторська палата України (далі – АПУ) є юридичною особою, яка здійснює професійне самоврядування аудиторської діяльності та не має на меті отримання прибутку й утворюється з метою забезпечення реалізації завдань аудиторського самоврядування (ст. 47). АПУ також здійснює реєстрацію аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності та контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності й дисциплінарні провадження щодо суб'єктів аудиторської діяльності⁶.

Таким чином, відносини між АПУ та аудиторами характеризуються наявністю «вертикальних» відносин підпорядкування, відповідальності та підзвітності аудиторів вищестоящому органу. При цьому аудитори мають статус процесуально незалежної особи під час безпосередньої професійної діяльності.

Відносини аудиторів між собою – це відносини, що зумовлюються рівністю учасників. Це важливий вид аудиторських правовідносин, що перебувають в особливій площині правового регулювання, та торкаються проблем взаємодії органів державної влади із громадськістю.

Ці відносини базуються на основах Закону України «Про громадські об'єднання» та Закону про аудит. Так, аудитори в Україні мають право об'єднатися в громадське об'єднання за професійними ознаками. Одним з таких об'єднань є Спілка аудиторів України (далі – Спілка) – добровільне об'єднання сертифікованих аудиторів України, помічників аудитора на основі єдності інтересів для захисту своїх законних професійних прав та інтересів.

Спілка створена та діє відповідно до Конституції України, Закону України «Про громадські об'єднання», Закону про аудит, інших законодавчих актів України та Статуту Спілки⁷.

Особливе місце посідають відносини між аудитором та клієнтом. Такі правовідносини відображають специфіку договірних відносин між виконавцем та замовником аудиторських послуг, у яких пріоритетне значення набуває імперативний характер аудиту як виду фінансового контролю.

Крім того, договірний характер аудиторських відносин відіграє важливу юридичну роль, оскільки вводить аудит у сферу додаткового правового захисту нормами цивільного та господарського права. Тобто зазначені норми права повинні забезпечити дотримання вимог щодо форми договору, належне виконання сторонами своїх зобов'язань та відповідальність за їх порушення.

Важливе місце посідають і міжнародні відносини в галузі аудиту, які здійснюються відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів.

Закон про аудит визначає, що аудиторська діяльність регулюється цим Законом, іншими нормативно-правовими актами та міжнародними стандартами аудиту (ст. 3)⁸.

Суб'єктами міжнародних відносин є Рахункова палата, Держаудитслужба та самоврядні організації, до яких належать АПУ та Спілка.

Таким чином, аудиторські правовідносини мають складну суб'єктну систему, якій притаманні свої засоби правового регулювання. Суб'єктний склад аудиторських правовідносин не є вичерпним, оскільки користувачами інформації, отриманої внаслідок аудиту, є невизначене коло учасників ринкових відносин, у тому числі фізичні особи, держава, іноземні та міжнародні суб'єкти.

Предметом нашого дослідження, як вже зазначалося вище, є кримінально-правові норми, які встановлюють відповідальність аудитора як спеціального суб'єкта злочину. Варто зазначити, що дослідження ауди-

тора як спеціального суб'єкта злочину комплексно не здійснювалося. Хоча в окремих роботах, які переважно присвячуються дослідженню злочинів у сфері господарської діяльності та службової діяльності, можна знайти згадування про аудитора як спеціального суб'єкта злочину, проте цього виявляється недостатньо. Тому визначимо поняття цієї групи злочинів та встановимо, які з посягань належать до неї.

У законодавстві України про кримінальному відповідальність відсутні склади злочинів, в яких аудитор був би єдиним суб'єктом. Це свідчить про те, що на даний час законодавцем не виявлено можливості вчинення ним злочинних посягань тільки на порядок здійснення аудиторської діяльності.

Кримінальний кодекс України (далі – КК) злочином визначає передбачене Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (ст. 11)⁹.

Для професійних аудиторських злочинів характерні наступні ознаки:

- 1) вчинення злочинів спеціальним суб'єктом – аудитором;
- 2) спрямованість злочинів на порядок суспільних відносин щодо кваліфікованого надання аудиторських послуг, що охороняються КК, у результаті чого аудитор порушує порядок виконання своїх професійних обов'язків.

Таким чином, професійні аудиторські злочини – це суспільно небезпечні винні діяння (дія або бездіяльність), які вчиняються аудитором, та спрямовані на порядок суспільних відносин щодо кваліфікованого надання аудиторських послуг, що охороняються КК, і полягають у порушенні професійних обов'язків.

З'ясувавши поняття професійних аудиторських злочинів, визначимо, які злочини можуть бути включені в цю групу.

Аналіз диспозицій статей КК наочно продемонстрував, що до них належать насамперед ті, в яких аудитор визначений як спеціальний суб'єкт злочину: незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232¹), підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358), зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги (ст. 365²), та підкуп особи, яка надає публічні послуги (ч. 3, 4 ст. 368⁴)¹⁰.

До професійних аудиторських злочинів також належать і ті, у диспозиціях статей яких відсутня вказівка на відповідного спеціального суб'єкта, однак з інших нормативно-правових актів це впливає однозначно. До таких належить умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму (ст. 209¹ КК)¹¹.

Так, відповідно до п. 7 ч. 2 ст. 5 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 1702-VII, спеціально визначеним суб'єктом первинного фінансового моніторингу є аудитор. Закон також зобов'язує аудитора повідомляти спеціально уповноважений орган про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу та внутрішньому фінансовому моніторингу, а також інформацію про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним КК. А також стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення (п. 6 ч. 2 ст. 6)¹².

З'ясувавши коло злочинів, які належать до професійних аудиторських, спробуємо їх класифікувати. У теорії кримінального права застосовуються різні критерії класифікації злочинів – за елементами складу злочину, за характером та ступенем суспільної небезпеки тощо. Проблема класифікації злочинів була предметом дослідження таких вчених-криміналістів, як: Л.М. Кривоченко, О.Н. Ратков, М.І. Мельник, М.І. Хавронюк та інших.

Питання класифікації професійних аудиторських злочинів серед науковців не досліджувалося, тому спробуємо запропонувати власний поділ на види цієї групи злочинів.

КК поділяє злочини залежно від ступеня тяжкості на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі (ст. 12)¹³.

При цьому віднесення окремого злочину до певної категорії відбувається залежно від максимального розміру основного покарання санкції статті Особливої частини КК. Тобто законодавець, формулюючи санкції за вчинення окремих злочинів, одночасно здійснює оцінку їх тяжкості, визначаючи в такій спосіб категорію злочину. Виходячи з цього, є всі підстави класифікувати професійні аудиторські злочини за цим критерієм.

Так, у ст. 209¹ КК санкція ч. 1 визначає цей злочин як злочин невеликої тяжкості, а ч. 2 зазначеної статті – як злочин середньої тяжкості. У ст. 232¹ КК санкція ч. 1 визначає цей злочин як злочин невеликої тяжкості, а ч. 2, 3, 4 зазначеної статті – як злочин середньої тяжкості. У ст. 358 КК санкція ч. 1, 2, 4 визначає цей злочин як злочин невеликої тяжкості, а ч. 3 зазначеної статті – як злочин середньої тяжкості. У ст. 365² санкція ч. 1 визначає цей злочин як злочин невеликої тяжкості, а ч. 2, 3 зазначеної статті – як злочин середньої тяжкості. У ст. 368⁴ КК санкція ч. 3, 4 визначає цей злочин як злочин середньої тяжкості¹⁴.

Таким чином, професійні аудиторські злочини є злочинами невеликої та середньої тяжкості.

За об'єктом кримінально-правової охорони злочини можуть бути поділені на такі види:

- злочини у сфері господарської діяльності, що вчиняються аудитором (ст. ст. 209¹, 232¹ КК);
- злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів, що вчиняються аудитором (ст. 358 КК);
- злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що вчиняються аудитором (ст. 365², ч. 3, 4 ст. 368⁴ КК).

За суспільно небезпечним діянням:

- злочини, що вчиняються шляхом дії (ст. ст. 232¹, 358, 365² та ч. 3, 4 368⁴ КК);
- злочини, що вчиняються шляхом бездіяльності (ст. 209¹ КК).

За наявності суспільно небезпечних наслідків:

- злочини, які мають формальний склад (ст. 209¹, ч. 3, 4 ст. 368⁴ КК);
- злочини, які мають матеріальний склад (ст. ст. 232¹, 358, 365² КК).

Залежно від ступеня вираженості у кримінально-правовій нормі ознак аудитора:

- злочини, в диспозиціях статей яких передбачено, що їх може вчинити аудитор (ст. ст. 232¹, 358, 365² та ч. 3, 4 ст. 368⁴ КК);

– злочини, в диспозиціях статей яких немає вказівки на те, що вони можуть бути вчинені аудитором, однак тлумачення інших норм однозначно приводить до висновку про те, що злочин може бути вчинений аудитором (ст. 209¹ КК).

Враховуючи наведену класифікацію професійних аудиторських злочинів, можна запропонувати певний алгоритм, який може бути врахований в ході їх кваліфікації:

– по-перше, необхідно встановити, якому об'єкту кримінально-правової охорони заподіяна шкода в результаті вчинення злочину;

– по-друге, визначити, чи є особа аудитором, а також встановити обсяг його повноважень;

– по-третє, виявити, в чому виражається суспільно небезпечне діяння та які наслідки воно спричинило.

Висновки. Професійні аудиторські злочини – це суспільно небезпечні винні діяння (дія або бездіяльність), які вчиняються аудитором та спрямовані на порядок суспільних відносин щодо кваліфікованого надання аудиторських послуг, що охороняються КК, і полягають у порушенні професійних обов'язків. Серед злочинів, які передбачені у КК, доцільно виділити професійні аудиторські злочини з урахуванням специфіки суб'єкта їх вчинення. При цьому варто класифікувати ці професійні аудиторські злочини за відповідними критеріями, що можуть слугувати певним алгоритмом для кваліфікації у випадку їх вчинення.

¹ Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 15.05.2020).

² Там само.

³ Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (дата звернення: 15.05.2020).

⁴ Про утворення Державної аудиторської служби України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 868. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2015-п> (дата звернення: 15.05.2020).

⁵ Про затвердження положення про Державну аудиторську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 р. № 43. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п> (дата звернення: 15.05.2020).

⁶ Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 15.05.2020).

⁷ Статут Всеукраїнської професійної громадської організації «Спілка аудиторів України». URL: http://spilka-audit.org.ua/images/statut_2016.pdf (дата звернення: 15.05.2020).

⁸ Див.: Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 15.05.2020).

⁹ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.05.2020).

¹⁰ Там само.

¹¹ Там само.

¹² Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18/ed20141014> (дата звернення: 15.05.2020).

¹³ Див.: Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.05.2020).

¹⁴ Там само.

Резюме

Ващук О.В. Поняття та система злочинів, що вчиняються аудитором як спеціальним суб'єктом.

У статті проведено розмежування державного та недержавного аудиту, а також визначено особливості останнього. Аудиторські правовідносини мають складну суб'єктну систему, для якої притаманні свої засоби правового регулювання. Суб'єктний склад аудиторських правовідносин не є вичерпним, оскільки користувачами інформації, отриманої внаслідок аудиту є невизначене коло учасників ринкових відносин, у тому числі фізичні особи, держава, іноземні та міжнародні суб'єкти. Зроблено висновки, що професійні аудиторські злочини – це суспільно небезпечні винні діяння (дія або бездіяльність), які вчиняються аудитором, та спрямовані на порядок суспільних відносин щодо кваліфікованого надання аудиторських послуг, що охороняються КК, і полягають у порушенні професійних обов'язків.

Ключові слова: злочин, аудит, спеціальний суб'єкт злочину, професійні аудиторські злочини.

Резюме

Ващук Е.В. Понятие и система преступлений, совершаемых аудитором как специальным субъектом.

В статье проведено разграничение государственного и негосударственного аудита, а также определены особенности последнего. Аудиторские правоотношения имеют сложную субъектную систему, для которой характерны свои средства правового регулирования. Субъектный состав аудиторских правоотношений не является исчерпывающим, поскольку пользователями информации, полученной в результате аудита, является неопределенный круг участников рыночных отноше-

ний, в том числе физические лица, государство, иностранные и международные субъекты. Сделаны выводы, что профессиональные аудиторские преступления – это общественно опасные виновные деяния (действие или бездействие), которые совершаются аудитором, и направлены на порядок общественных отношений по квалифицированному оказанию аудиторских услуг, охраняемых УК, и заключаются в нарушении профессиональных обязанностей.

Ключевые слова: преступление, аудит, специальный субъект преступления, профессиональные аудиторские преступления.

Summary

Olena Vashchuk. The concept and system of crimes committed by the auditor as a special subject.

The article distinguishes between state and non-state audit, and also defines the features of the last one. The main features of non-state audit include: a) the audit reports on financial statements, which is used mainly by customers, reduces their risks of making wrong decisions when using it; b) the audit not only detects violations in the activities, but also provides assistance in their elimination; c) the auditor works on a contractual basis with the client, and therefore has the appropriate obligations to him and in case of non-performance or improper performance is primarily a civil liability; d) during the audit it is necessary to pay for the services of auditors, which are included in the gross costs and cost of production, and ultimately paid by the buyer of goods and services; e) the auditor prepares a report in which he provides recommendations for the elimination of identified deficiencies and violations.

Audit relations have a complex subjective system, which is characterized by its own means of legal regulation. The subject composition of the audit relationship is not exhaustive, since the users of the information obtained as a result of the audit are an indefinite circle of participants in market relations, including individuals, the state, foreign and international entities. It is concluded that professional audit crimes are socially dangerous guilty acts (action or inaction) that are committed by the auditor and are aimed at the legal relations arising from the qualified provision of audit services, protected by the Criminal Code, and are in violation of professional duties. Among the crimes provided for in the Criminal Code, it is expedient to single out professional audit crimes, taking into account the specifics of the subject of their commission. At the same time, it is necessary to classify these professional audit crimes according to the appropriate criteria, which can serve as a certain algorithm for qualification in case of their commission.

Key words: crime, audit, special subject of crime, professional audit crimes.

DOI: 10.36695/2219-5521.2.2020.77

УДК 343.13

М.М. ГЕРАСИМЕНКО

*Микола Михайлович Герасименко, аспірант Академії праці, соціальних відносин і туризму**

ORCID: 0000-0002-4236-1715

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ГЕНОЦИДУ

Постановка проблеми. До одного з найбільш резонансних злочинів, передбаченим законом України про кримінальну відповідальність, слід віднести геноцид. Масштабність цього незаконного діяння сколихнула громадянську спільноту досить давно, але тільки зараз, на теренах незалежної України, можливо встановити осіб, відповідальних за геноцид та притягнути їх до кримінальної відповідальності. Неможливо замовчувати той факт, що розслідування геноциду та притягнення винних за його вчинення є надзвичайно актуальним процесом, який потребує спеціальних знань та умінь в проведенні розслідування. На службових осіб, які в рамках кримінального провадження збирають докази, знаходять осіб, які причетні до злочину та проводять інші дії, направлені для встановлення істини в справі, покладається величезний тягар відповідальності у вигляді доказування.

Процес розслідування складається з комплексу необхідних слідчих (розшукових) дій та повинен відповідати вимогам щодо їх проведення. Залучати до проведення розслідування необхідно підготовлених співробітників, які володіють знаннями у цій сфері та можуть чітко сформулювати план слідчих (розшукових) дій та рухатись у вказаному напрямі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковим підґрунтям даної роботи стали праці таких українських науковців, як М.М. Антонович, К.А. Важна, К.О. Савчук, а також інших дослідників, які досліджували питання нормативно-правового забезпечення процедурного механізму розслідування такого злочину, як геноцид. Формування уявлення про геноцид як злочин, його розслідування не минули праці науковців, які досліджували історичну складову. Доцільно зазначити, що вказаний аспект досліджували наступні науковці: С.В. Кульчицький, Г.Г. Єфіменко. При цьому низка проблемних питань потребує розгляду та більш детального вивчення. Необхідно приділити особливу увагу нормативно-правовому забезпеченню та проаналізувати, яким саме чином розслідувати кримінальні провадження, передбачені ст. 442 Кримінального кодексу України (далі – КК) «Геноцид».

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження питання доказування економічних злочинів (збір відомостей, їх фіксація та застосування доказів у матеріалах кримінального провадження). Основним завданням є розгляд особливостей доказування злочинів економічного спрямування, що потребує ретельної